

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อภิธมม --- สิ่งที่มีจริงที่ละเอียดยิ่ง, อภิธมม”

คำว่า **อภิธมม** อ่านตามภาษาบาลีว่าอะ - บิ - ดำ - มะ มาจากคำว่า **อภิ** (ยิ่ง, ละเอียดยิ่ง) กับ คำว่า **ธมม** (สิ่งที่มีจริง) รวมกันเป็น **อภิธมม** [เขียนเป็นไทยว่า อภิธมม] แปลว่า สิ่งที่มีจริงที่ละเอียดยิ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงที่ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตน ละเอียดยิ่งเพราะปฏิเสธความเป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นตัวตนอย่างสิ้นเชิง ต้องอาศัยพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเท่านั้น จึงจะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เพราะอภิธมมไม่พ้นจากสิ่งที่มีจริง ครอบคลุมสิ่งที่มีจริงทั้งหมด ตามข้อความจากพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ที่แสดงถึงเมื่อครั้งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงอภิธมมโปรดพระมารดาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ว่า

“พระศาสดา ประทับนั่งในท่ามกลางเทวบริษัท ทรงปรารภพระมารดา เริ่มตั้งอภิธมมปฏิภาณว่า “**กุสลา ธมฺมา** (ธรรมทั้งหลาย ที่เป็นกุศล ได้แก่ กุศลจิตและเจตสิกที่เกิดร่วมด้วย) **อกุสลา ธมฺมา** (ธรรมทั้งหลายที่เป็นอกุศล ได้แก่ อกุศลจิตและเจตสิกที่เกิดร่วมด้วย) **อพฺยากตา ธมฺมา** (ธรรมทั้งหลาย ที่ไม่ใช่ทั้งกุศลและไม่ใช่ทั้งอกุศล ได้แก่ วิบากจิตและเจตสิกที่เกิดร่วมด้วย, กิริยาจิตและเจตสิกที่เกิดร่วมด้วย, รูปทั้งหมด และ พระนิพพาน)” ดังนี้ เป็นต้น”.

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด เพื่อเข้าใจสภาพธรรมที่มีจริง ๆ ในขณะนี้ ซึ่งเป็นอภิธมม เป็นธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง ปฏิเสธความเป็นตัวตนเป็นสัตว์บุคคลอย่างสิ้นเชิง พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรชานับคำไม่ถ้วน ประมวลเป็นพระสูตรต้นตปิฎกบ้าง พระวินัยปิฎกบ้าง พระอภิธมมปิฎกบ้าง ทั้งหมด ก็ไม่พ้นไปจาก เพื่อให้เข้าใจถูกเห็นถูก ในสภาพธรรม ตามความเป็นจริง แม้จะทรงแสดงพระธรรม โดยนัยที่เป็นพระสูตร หรือ พระวินัย ก็ไม่พ้นไปจากความเป็นไปของธรรมที่เป็นอภิธมม จะประมวลว่า พระพุทธพจน์ทั้งหมดเพื่อให้เข้าใจความเป็นอภิธมมของสภาพธรรมก็ได้ ดังนั้น พระอภิธมม ก็เป็นพระพุทฺพพจน์ด้วย เป็นพระธรรมคำสอน ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อให้เข้าใจความเป็นจริงของสภาพธรรม ในขณะนี้

ส่วนใหญ่เวลาได้ยินคำว่าอภิธมมแล้วกลัวว่าจะเรียนไม่ได้ แต่แท้ที่จริงแล้ว **อภิธมม** ก็คือ สิ่งที่มีจริง ๆ ในขณะนี้ มีจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน ที่เราไม่เคยรู้มาก่อนว่าเป็นธรรม จึงหลงยึดถือว่าเป็นเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะกล่าวถึงเรื่องใดก็ตาม ก็ไม่พ้นไปจากอภิธมมเลย เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส คิดนึก ความดี ความชั่ว เป็นต้น ล้วนเป็นธรรมที่มีจริง ที่เป็นอภิธมมทั้งสิ้น เป็นสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่มีจริง

แต่ละหนึ่งๆ ที่ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เพราะฉะนั้น สำคัญที่การเริ่มต้นด้วยการฟัง ด้วยการศึกษาศาสนธรรม เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูกไปที่ละเล็ก ที่ละน้อย การศึกษาศาสนธรรมที่ถูกต้องนั้น ต้องไม่ใช่เฉพาะวิชาการแต่เป็นไปเพื่อขัดเกลา ละคลาย กิเลส มีความเห็นผิด ความไม่รู้ เป็นต้น ซึ่งจะลี้มจุดประสงค์นี้ไม่ได้ คืออาศัยพระธรรมคำสอนที่เป็น พุทธพจน์ เพื่อจะได้ขัดเกลาละคลายกิเลส ของตนเอง อบรมเจริญปัญญาสะสมเป็นที่พึ่งต่อไป

พระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงทั้งหมด เป็นเรื่องของ การละตั้งแต่ต้น ละความ ไม่รู้ ละความหวังความต้องการ ถ้าคำสอนใดหรือหนทางไหน สอนเพื่อที่จะให้ได้ สอนให้ติดข้อง นั้นเท่ากับว่าเป็นการเพิ่มสมุทัย (เหตุแห่งทุกข์) คือความติดข้องต้องการ ไม่ใช่คำสอนของพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแน่นอน รวมไปถึงสอนให้กระทำการใด ด้วยความเห็นผิด ไม่รู้ หลงมกมาย นั้นก็ไม่ใช่คำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่นเดียวกัน พระธรรมทั้งหมดที่พระสัมมา สัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก และ ขัดเกลาละคลายกิเลส เท่านั้น

เพราะฉะนั้นแล้ว กว่าจะได้เข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงของสภาพธรรมตรงตามพระธรรมที่ พระองค์ทรงแสดง ก็ต้องเป็นการฟังด้วยการพิจารณาจริงๆ จึงจะสามารถรู้ในพระคุณที่ได้ทรง ประจักษ์ความจริงของสภาพธรรม ถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงพระธรรมโดยละเอียด โดยนัยประการต่างๆตลอด ๔๕ พรรษา ฟังแล้วก็ต้องฟังอีก แล้วก็ต้องมีการพิจารณาไตร่ตรอง ในสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟังซึ่งเป็นเรื่องยากมาก แต่ไม่เหลือวิสัย เพราะผู้ที่ได้รับความจริงตามพระสัมมา สัมพุทธเจ้าก็มีแล้ว นั่นคือพระสาวกทั้งหลายในอดีต การอบรมเจริญปัญญา ต้องเป็นไปตามลำดับ จริงๆ ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กที่ละน้อย ที่สำคัญที่สุดคือ ไม่ขาดการฟัง พระธรรม เป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗/๑๐๖